

Inkomsteffekter av bruksvärdessystemet

RIR-rapport 2017:24

- › Cecilia Enström Öst
- › Per Johansson

UPPSALA
UNIVERSITET

RIKSREVISIONEN

Bakgrund – Bruksvärdessystemet

- › Syfte med bruksvärdessystemet:
Motverka ekonomisk segregation dvs. utgöra en spärr mot oskäligen hyror och trygga besittningsrätten
- › Hyrorna ska enligt bruksvärdessystemet inte kunna pressas upp till följd av en **brist**situation på bostadsmarknaden
  - Hyresgäster med hyra lägre än marknadshyran tillgodogör sig en ekonomisk förmån varje månad hyresförhållandet består (Boverket)

Många aspekter på bruksvärdessystemet

- Minskar inkomstsegregation men inte segregation med avseende på etnicitet och ålder

(Englund 1996, Glaeser 2003, Lind och Hellström 2003, Fastighetsägarna 2005, Enström Öst m.fl. 2014, osv.)

- Hämmar bostadsbyggande – för dyrt för fastighetsägare att bygga

(Stockholms Handelskammare 2010, Boverket 2013, Lind 2016)

- Minskad rörlighet – hyresgästerna anpassar inkomsten efter boendet istället för tvärtom (bor större än behovet är)

Syfte med studien

Vad har tillgången hyresrätt, med en till följd av bruksvärdessystemet lägre hyra än marknadshyra, för effekt på inkomst (inkomsteffekt)?

- arbetsinkomster
- utbildning
- barnafödande

Inkomsteffekt

- › Vid arv, lotterivinst, sparande på banken, annat kapital osv.
- › Hyresrätt kan ingå som dellikvid/byte/hyras ut
- › Om en hyresrätt kan betraktas som ett värde, kan det teoretiskt generera en negativ inkomsteffekt
- › *Negativ* inkomsteffekt: Individen upplever att den har mer inkomst och väljer att arbeta mindre
  - negativ effekt på arbetsutbudet
  - uppkommer om individen uppfattar värdet bruksvärdessystemet skapar och reagerar på det

Förtydliganden

- Granskar en effekt av bruksvärdessystemet
- Granskar en effekt som kan uppkomma på en bostadsmarknad i brist
- Granskningen utgår ifrån bostadsmarknadens funktion (insiders och outsiders) och inte vad som är optimalt för en enskild individ
- extensiva marginalen (ej studerat) och intensiva marginalen

Bostadslotteriet

- › Ca 640 lägenheter i Solna lottades ut mellan 2003-2013 (bostadsmarknad med bostadsbrist)
- › Individen med slumpetal 1 fick erbjudande om lägenheten (under förutsättning att de klarade inkomstkraven)
- › Om individen tackade nej gick erbjudandet till individ med slumpetal 2, osv.
- › Individer med låga slumpetal – i hög sannolikhet att få en hyresrätt
- › Individer med höga slumpetal – låg sannolikhet att få en hyresrätt

Resultat

- › Negativa inkomsteffekter motsvarande cirka 50 000 kr per individ och år
- › Uppstår år 3-5, sedan inga statistiskt säkerställda effekter. (50 % av kontrollgruppen har efter två år flyttat vidare till annan HR)
- › Effekten finns för alla åldersgrupper

Resultat forts.

- › Positiv effekt på utbildning år 3-5 (ökning med 10 procent, analyserar avslutad utbildning, inga effekter tidigare än efter 2 år förväntas)
- › Inga tecken på att inkomsteffekten drivs av utbildning eller barnafödande
- › Granskningen ger stöd för att bruksvärdessystemets skapar en negativ inkomsteffekt
- › Inkomst är inte en optimal indikator på om bruksvärdessystemet minskar segregation eller inte

Slutord

- › Studerar bostadsmarknad i brist
- › Effekten förväntas vara störst i Stockholm
- › Drar slutsatser om bostadsmarknadens funktionssätt (insiders **och** outsiders) och inte om enskilda individer
- › Vi utvärderar inte bostadslotteriet
- › Lotteriet gör det möjligt att isolera en effekt av hyresmarknaden
- › Inkomsteffekten kan påverka rörligheten på bostadsmarknaden
- › Effekten är till viss del förväntad men inte storleken
- › Är kostnaden försvarbar i tider av kraftig bostadsbrist?

